

Posudek vedoucího diplomové práce

Michaela Hladká: Moje cesta ke smrti

Vedoucí práce: Tomáš Samek, M.A.

Diplomová práce Michaely Hladké se zaměřuje na téma smrti a umírání. Výzkumná otázka zjišťuje, jak se utváří zkušenost se smrtí a umíráním převážně mezi lidmi pracujícími nebo se jinak angažujícími v hospici.

Metodologicky autorka klade důraz na pozorování a interview. Sama toto pozorování označuje za zúčastněné, ale podle mého soudu by možná bylo vhodnější hovořit o pozorování polozúčastněném; tato drobnost by možná nestála za zmínku, kdyby právě samo téma nebylo tak závažné a zatěžkané významem, jež mu vtiskuje fakt reálné lidské účasti oproti nezúčastněnosti. Přes upřímnou snahu získat o tématu informace z odborné literatury, od lidí ve svém okolí i od těch, s nimiž se studentka setkává při své dobrovolnické práci v hospici, je z práce na mnoha místech cítit, že pro autorku je smrt stále jevem spíš poněkud vzdáleným a skoro by se dalo říct tak trochu exotickým. U jakéhokoli jiného tématu tato distance nevádí tolik; ale na zralějšího čtenáře, který se se smrtí a umíráním již ve svém životě setkal ve svém nejbližším okolí, může právě u tohoto tématu jistá juvenilní vzdálenost působit poněkud znepokojivým dojmem. Téma zkrátka ukazuje víc než témata jiná, že distance pozorovatele nikdy není jen pouhou distancí, nýbrž vždy zároveň morálním rozměrem interakce, který volky nevolky spájí pozorujícího s pozorovaným celou řadou etických otázek.

Na druhou stranu nelze autorce vytýkat to, že se i vzhledem ke svému věku a souhrně životních okolností doposud nesešla se smrtí u svých nejbližších, takže její zvědavý pohled může někdy působit poněkud senzačnický. Michaela si je této nemalé obtíže zvoleného tématu vědoma a snaží se přistupovat k němu s respektem přinejmenším v té míře, kterou jí její zážitková absence umožňuje.

Oceňuji, že diplomantka se snaží svou křehkou pozicionalitu vůči předmětu svého výzkumu reflektovat (výrazněji např. ve třetí kapitole, ale i na jiných místech). Že je téma natolik velké a těžké, že se jí to nedaří dokonale, plyne myslím z předchozích řádek dostatečně – stejně jako to, že by bylo absurdní jí vyčítat nedostatek osobní zkušenosti v této oblasti.

I snaha o reflexi tak zůstává v textu nutně poněkud povrchní – třeba když autorka říká, že smrt nelze poznat přímo, ale vždy jen zprostředkovaně: to je sice pravda, ale když ji autorka vyslovuje, nebere v potaz to, že ke smrti a umírání, zasáhnou-li naše blízké, se můžeme přiblížit citem, jehož je empatie jen z několika vrstev: lidská psyché zkrátka má mechanismy, jak se dostat k prožitku umírajících blíže, aniž sám člověk podstoupí zážitek smrti sám na sobě. V diplomové práci je tedy přítomen tento znepokojující prvek; jenže za prvé z něho nelze autorku obviňovat a za druhé (ač to zní možná podivně) je sám o sobě jistou nepřímou, o to však pozoruhodnější zprávou o tématu: stává se výpovědí o jeho závažnosti – paradoxně nejvíc tam, kde mu autorka vzhledem ke své dosavadní životní zkušenosti zatím nedokáže plně dostat.

Přes uvedené výhrady má práce celou řadu kladných stránek: je jazykově ztvárněna vcelku dobře a místy výborně; autorka se nevyhýbá úvahám o morálních dilematech s tématem spjatým; zaznamenává značný posun u sebe samé v přístupu k tématu právě díky absolvované dobrovolnické práci v hospici; přináší několik cenných postřehů; obsahuje velmi upřímná a lidsky hluboká místa, kdy se autorka vyznává z rozpaků, do nichž se dostala při práci v hospici, atd.

Velká škoda, že je práce napsaná horkou jehlou. Kdyby autorka pravidelně a dlouhodobě konzultovala, takže by text nevznikal v takovém spěchu, nepochybuji o tom, že by dosáhla nejlepšího hodnocení na klasifikační škále. **Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni známku velmi dobře.**

V Praze 16. 1. 2015

Tomáš Samek